

SZÉKELY HIRLAP

politikai s vegyestartalmu közlöny.

KIADÓ-HIVATAL:

Az ev. ref. főiskola nyomdájában.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

TELEKI-KÖNYVTÁR.

Hirdetési ár: Három hasábos garmond sorért, vagy annak helyéért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 kr. és minden beigtatásért külön 30 kr. o. é. bélyegdíj. — Három hasábos nyilttéri sorért 20 kr. o. é.

Hirdetéseket elfogad: helyben a kiadó-hivatal.
Pesten, Zeisler M. hirdetést közvetítő intézete, Királyuteza 60-ik sz.,
és J. Haasenstein és Vogler Bécsben (Neu-Markt 14. sz.)

Megjelenik e lap

minden szerdán és szombaton reggel
NAGY FÉLÍVEN.

ELŐFIZETÉSI ÁR

Negyedévre 1 frt.
Félévre 2 „

Előfizetési fölhívás

a

„SZÉKELY HIRLAP”

politikai és vegyestartalmu közlöny
második év folyama, második felére.

Előfizetési díj, mely a **Wittich Jó-zsef** czégü helybeli könyvkereskedésbe, akár főtanodai nyomdász **Imreh Sándor**hoz utasítandó:

Egészévre 4 frt o. é.

Félévre 2 „ „ „

Negyedévre 1 „ „ „

Az előfizetések beküldésére, a **postautalvány** legjutányosabb és legkönnyebb mód.

Hat, egyszerre beküldött előfizető után egy tiszteletpéldány jár.

Maros-Vásárhelytt, 1870. június 18.

a „Székely Hirlap”

szerkesztősége.

A mi székely népünk.

Az alkotmány sáncaiba bevett vagy abban már ben volt nép politikai magatartása, hazaszerte, még egy filosofusnak is elegendő anyagot nyujtana az elmélkedésre.

Honnan van az, hogy népünk oly politikai érettnék tartott része: a Duna és Tisza partjait lakó mágyarság legnagyobb részben a baloldal, az eszélytelenség politikája mellé nyilatkozott?

És honnan van az, hogy az erdélyi székelység nagyobb politikai érettséget tanusitva, a jobboldal higgadt és megfontoló nézeteihez csatlakozott?

Mellőzve az első kérdést, ez utóbbival akarunk egy kissé foglalkozni.

Hogy a székelység tulnyomó része a jobboldal politikáját tartja jelen körülményeink között áldáshozónak, ebben azon körülménynek is lehet egy parányi része: hogy minálunk a baloldali kortések nem gazdálkodtak épen oly lélekisméretlenül, mint magyarországi testvéreink közt. Legáltalább a félét, hogy földfelosztással stb, bujtogattak volna, nem hallottunk. Azonban, ha bujtogattak volna is — meg vagyunk győződve — törekvésökben a legnagyobb hájtörést szenvedték volna.

Nem mondjuk, hogy a székelynek mélyebb belátása, megtermettebb értelme volna a tiszai magyarnál. De meg van azon előnye, hogy ösztönét az igaz és helyes iránt nem vesztette el. Még az ok-talan állat is megérzi a veszély előjeleit. A sirályról azt mondják: hogy előre megérzi a vihart; a száraz állatok, már a földrengés következtése előtt, menhelyről gondoskodnak.

Ilyen ösztön vezérelheti a mi székelyeinket is. Élénken érzik, miszerint, ha a baloldali törekvések érvényre jutva, a nemzet a közösügyes intézmény megdöntéséhez fogna, oly óriási cser ledöntésére vállalkoznék, melyhez nem elég erős a fejszéje. Bécs, melynek e törekvésünk által hadat izentünk, újra ellenünk lázitaná a különböző nemzetiségeket, a mi a jelenben sokkal termékenyebb talajra találna, mint két évtizeddel ez előtt. S ha a szláv kérdés ürügye alatt a muszka ujjabb alkalmat találna az invasióra: egy második „világosi katasztropha” bizonyára szomorubban végződne, mint az első. Egy második muszka invasio nem azon czélból történnék: hogy a dinastia lábaihoz tegye a megalázott Magyarországot: hanem azért, hogy alapjaiból felforgassa azt a birodalmat, mely gátja a szláv népek egyesülésének, végkép megsemmisítse azt a nemzetet, mely szabadsági institutióinál fogva oly veszélyes példa az ő szomszédságában. Az első katasztropha „Világosnál” sok mindent eltemetett: ez a második, még a reményt is eltemetné, hogy valaha új életre ébredhesünk. — Volt száműzötteink: Csernátöny, Irányi stb., kik annyira dühöngenek azon intézmény ellen, mely számukra megnyitotta a hazatérhetés útját: újra vándorbot ragadhatnának, mert annyi bátorságot nem teszünk fel róluk, hogy vérükkel a haza szent földét meg fognák áztatni.

E veszélyt sejtí a mi székelységünk, midőn tulnyomó többségével Deák Ferencz mélyen belátó politikájához csatlakozott. Tisztában áll előtte, mikép a meginduló nagy küzdelemben neki kellene az első nagy hullám rohamot kiállania.

Hogy a két Vásárhely kiválik politikai szereplésében a nagy székelységből,

ezt azon körülménynek vagyunk hajlandók tulajdonítani, hogy a városi polgárok rendesen elégedetlenebbek, több bajjal küszködők a szántóvető munkás népnél. Tagadhatatlan, hogy az országos terhek nagyok, de ha ehez járul a városi fényűzés, melynek következtében a kisasszonynak selyem köntösre, puffancsokra van szüksége: a szegény polgár terheit majd az el nem birhatóság fokozza. A szegény polgár együgyűségében a kormányra háritja a bajok forrásait, mint a mely nem tud számára kolbászból kertet fonni.

Hanem ezen egyes kivételek nem semmisítik meg azon igazságot: hogy a székely nép tulnyomó többségével jelenben a józanság mellett van, s egyik legnagyobb támasza a haza jövő boldogságának.

Ily nép, mely a történelem tanúsága szerint minden időben ily helyesen fogta fel helyzetét, álláspontját, ily helyesen ítélte meg politikai szereplését, megdermelte: hogy minden egyes fia nemesnek tekintessék.

Mentovich F.

— **Országgyűlés.** A képviselőház jun. 28-iki ülése csöndes volt. A gazdasági bizottság jelentését tárgyalták, mely szerint a képviselőház pénztárnoka, a pénztár anyagi biztosítása érdekében, késznek nyilatkozott 25,000 frt biztosíték letételére, miért fizetése 2000 frtra lenne emelendő, — egyhangulag elfogadtatott. Ezután egy vasuti törvénymódosítási javaslat tárgyalatott, s fogadtatott el.

Június 30-ikán, a nagy esatát, mely a megyerendezési törvényjavaslat fölött megkezdődött jelentéktelen csetepaté előzte meg. Egy pár interpelláció intéztetett, melyeket, megemlítve, hogy azok Csinády, meg László képviselőktől kerültek ki, bizvást mellőzhetünk. Ezután a lánczvid megváltásáról szóló, szentesített törvény hirdettetett ki. Ily előzmények után vette kezdetét az „ádáz tusa.” Beszéltek. Perczel Béla a központi bizottság előadója, Tisza K. Elekes György, László Imre, és Rajner Pál. Mellőzve a baloldali Elekes és szélsőbali László Imre figyelem nélkül hallgatott beszédeit, csak a Tisza K. és Rajner Pálét érintjük. Az előbbi, beszéde kezdetén Elekes Gy. t dűrűzkölte meg. A vezér kiméletlenül leczkázta ujjonez katonáját; mert egy kissé eltálla szólni magát. Azután polemizált, szurt, vágott, ügyesebben mint eddig, de az államférfiui magasabb nézpont fölé ez uttal is inkább csak ágaskodva, mint elérve azt. A baloldali lapok „nagynak” mondják e beszédet, a jobboldaliak ellenben nem találnak semmi újat benne. Pedig a nagy gondolatok úgy hatnak lelkületünkre, mint a természet törvényei; elhisszük, hogy azoknak úgy kell lenni, és hogy nem lehetnek máskép.

E beszéd czáfolatára, Rajner belügyér állt fel. Beszédét egyhangú és darabos modora mellett is, a többség elismerő helyeslése kísérte, mely sikert, annak valódi súlya, az abból mindenütt nyilvánuló őszinteség, és jóakarát biztosítottak. Különös figyelmet érdemel azon nyilatkozata, mely szerint, a királyi városokat illetőleg, szívesen beleegyeznek minden czélszerű módosításba. Azután sorba vette a javaslat megáradott elveit sikerrel mutatván ki, a vádak alaptalanságát.

A Főrendiház 28-iki ülésén, báró Nyári Gyula, az általános védkötelezettséggel szemben a váltóképeességet a hadseregbe is kiterjesztetni óhajtja.

30-ikán az alsó házról felküldött t.javaslatokat fogadták el, a lánchídrol; s egy vasúti törvénymódosításról. Ezután gr. Széchenyi Antal azon indítványa határozatát el, hogy a felsőház az állami számvevőszék elnökének kijelölését illető jogát ezuttal úgy gyakorolja, hogy járuljon a képviselőház által már megnevezett, egyének — Gajzágó, Korizmics, és dr. Suhaj — kijelöléséhez, a nélkül, hogy ezen eljárási mód ezutánra szabály gyanánt állíttatnék föl.

VIDÉK.

Dévai levelek.

I.

Déva 1870 június 28.

Engedd meg, hogy dévai leveleimet Gyula-Fehérváron kezdjem, mint a hol lejövetelünkkel egy egész napot töltöttünk, lelkes ügybarátok társaságában. Ki, mint én is, először lépik be a gy.-fehérvári várba, annak szíve akarata ellenére is sebesebben, dobog viharos, de dicső multunk ilyen sok emlékei között. Szent áhitattal hallgatjuk

vezetőink magyarázatait, kik minden utcán, minden nagyobb épületnek több százados történelmét mondják el velős rövidséggel. Reám, hogy rövid legyek, legnagyobb benyomást tett, az egyszerűségben olyan pompás székesegyház, Erdély történelmének e sz. Pantheona, melyet Hajnald érsek oly meglepő bőkezűséggel állíttatott vissza, a maga eredeti fenséges egyszerűségébe. Ha egyebet nem tett volna erdélyi püspöksége alatt, csak ez egyet is, örök háklára kötelezte le kortársait és az utódokat. Igen, mert e templom a nemzet méltó büszkesége; kebelében őrizi hazánk nemzetünk s a ker. világ legdicsőbb fiainak, a Hunyadiaknak, áldott emlékü porait, hogy többeket ne említsék. A pénzverde mivelt hivatalnokai is oly előzékenyek voltak, hogy az „ördög szemének“, mint a román példaszó nevezi t. i. az arany és ezüst pénz készítésének minden csinyját-binyját a legrészletesebben elbeszéltek. Két új dolgot láttunk itt u. m. a gőzgépet, melyet közelebb alkalmaztak a verdebe és a magyar arany frankokat, Napoleond'or alakjában és értékében, melyek külföldön s legközelebb Romániában és Szerbiában nagyon kapások fognak lenni s nagyon fogják elősegíteni a magyar kereskedelmet. Valóban szerencsés gondolata ez kormányunknak. A gy.-fehérvári vonat reggel 5 órakor indul lefelé s két és egy negyed óra alatt ér Dévára, tehát 7 és $\frac{1}{4}$ órakor. Kissé kellemetlen a hajnali álmot kedvelőknek, de a korán felkelést bőven megjutalmazza a gyönyörű vidék, melyen a vonat átrobbog, és az a biztos tudat, hogy e vonalon még egyszer sem fordult elő szerencsétlenség, míg a Bukarest-gyűgyevői és bákó-románi vonalak ez évben ugyancsak megvették az emberéletből a százalékot.

Szerencsés voltam, hogy még M.-Vásárhelyről sürgönyöztem Dévára szállásért, különben úgy jártam volna, mint Petri Vazul hivataltársam, ki három napra 15 p. frtat fizetett egy

vendéglőben, és 15 p. frtért kapott nagy nehezen két üres szobát egy hónapra. Ugy látszik, hogy a vasut meglehetősen készületlen találta szállás dolgában az erdélyi városokat. Tüzifa dolgában sem állunk valami vigasztalólag. Midőn a mult télen egy kibédi atyafinak azt mondtam, hogy Bécsben sem olyan drága a fa, mint M.-Vásárhelyt; a sokat járt-kelt atyafi ezt felelte: „Bécsben nem drágább, de drágább ám Pesten.“ Ugy látom, hogy az atyafi nem járt Déván — mert különben Pest helyett Dévát említette volna.

A m. k. miniszter ő méltósága ocsóság tekintetéből jelezte ki az állami képezdék székhelyéül a kisebb városokat, de Déva drágaság tekintetében nem enged sem M.-Vásárhelynek, sem Kolozsvárnak, nem még Bukarestnek sem. Egyik közelebbi levelemben összeállítom a piaci árakat, hogy megtehessek az összehasonlítást. — Azonban legnagyobb bajunk a cselédhiány. Általános a panasz, hogy kevés a leány cseléd, s a mi van, az is csak szükséges rossz. Én kéthét alatt négyet szegődtettem be; mindenik ígérte, hogy holnap eljő s maig sincs cselédünk. Mi csak ketteeskén vagyunk s így még hagyján, de mitevők a gyermekes családok ilyen szűn helyzetben, hol a cselédek olyan válogatók! Minő szép tere volna itt a székely leányoknak, a helyett, hogy Romániába vándoroljanak. Itt is megkapnák a 4, 5, 6 frt havi bért, tisztességes szállást, kosztot és nemes bánásmódot. S a mi igen fontos volna reájok nézve is, itt ők is a kedves hazában volnának. Én ily rövid ösmeret után is öt hat derék székely leánynak, tudnék igen jó uriházakat ajánlani, kiknek M.-Vásárhelyről idáig utiköltségeikről is gondoskodnám, míg azok, a kik Romániába vándorolnak rendesen önmagok fizetik a szekérbért. — Más alkalommal a székely kivándorlástól reményilem bővebben írhatok épen a „Székely Hírlap“-ban,

TÁRCA.

„A magyarok, országuk, és intézményeik“

Patterson Arthurtól.

I.

Valahányszor hazánk természettani viszonyairól, nemzeti jellemünkről, életképességünkről, miveltségi állapotainkról egy-egy terjedelmesebb utleírás jelenik meg külföldi utazók tollából: örömmel vesszük kezünkbe, s érdeklélve olvassuk még akkor is, ha feltűnőleg ellenséges indulat és elfogultság sugallná a sorokat. Miért? Először azért, mert minden egyes utleírás és ismertetés kétségtelen jele annak, hogy a miveltebb nyugati nemzetek hazánk sorsa és jövője iránt érdeklélve viselkednek; másodsor főleg azért, mert szeretjük hazánkat nem csupán saját szemüvegünkön áttekinteni, a mely rendszeren „kancsalul festett egekbe néz.“ A görög bölcs e mondása: „ismerd meg magadat“, csak akkor valósul, s lehet bölcsességi életelv, és óvszer ballépések ellen egy-egyek, mint nemzetekre nézve, ha önismeretre nem egyoldalú mérlegelés által igyekszünk jutni, hanem magunkat másokkal s nézeteinket mások nézeteivel elfogulatlanul egybevetjük.

Hazánkat az utóbbi 30 év alatt többen ismertették, jelesen: a francia Gerando; a német Ansted és dr. Ditz; az angol, de honfutsított Paget; az angol Boner, s legújabbán Patterson Arthur, kit irodalmunk ismertetése körül tett érdemeiért a Kisfaludy-társaság tagjává is választott. Mindazon utazók és írók közt kétség kívül legtöbb figyelmet érdemel Patterson Arthur, nem annyira rokonszenvéért (mert hisz e tekintetben sokkal rokonszenvesebben ír, mind Gerando, mind Paget) mint inkább azon fáradságtalan, mindennek pontosan végére járó, mindent személyesen fölkereső buzgalomért, mely egyedül képesít utazót arra, hogy idegen országokból lehetőleg hű és igaz képet adhasson. Patterson Arthur nem madártávlatból vizsgálja hazánkat; nem is csak mulatság kedvéért utazott — mint Boner — egy pár hónapig. Ő három ízben kereste föl hazánkat, s mindannyiszor hosszabb időre. Első útját 1862-ben tette, s ekkor 5 hónapig időzött Magyarországon; második útját 64-ben, s ekkor 11 hónapig utazott; harma-

dik útját 66-67-ben, s ekkor 23 hónapig vizsgálódott. Sőt, hogy társadalmi viszonyainkat, politikai és alkotmányos életünket, nemzetiségi viszonyainkat annál jobban kiismerhesse, megtanult magyarul, s utazásai alatt nem szorítkozott kizárólag egyik vagy másik társadalmi kör, avagy nemzetiség információjára, hanem lehetőleg minden társadalmi körben megfordult, s ott hosszabban időzött.

Patterson Arthur összesen 39 hónapra terjedő utazása alatt gyűjtött tapasztalatait, a mult év végén bocsátotta nyilvánosságra két jókora vastagságú kötetben, Londonban. Jó tulajdonainkról, erényeinkről elismerőleg szól; de azért hiúságunkat nem legyezi. Gyengeségeinket, hibáinkat leplezetlenül tárja föl.

Patterson e munkája mindenesetre megérdemelné, hogy részletesebben ismertessük. Lapunk szűk tere miatt azonban csakis egyes, általánosabb érdekű részletek közlésére kívánunk szorítkozni.

A székelyek fontosságáról és jelleméről így szól.

„Azon szolgálatok fontossága, melyeket a székelyek a magyar ügynek eddig tettek, s remélhetőleg ezután is tenni fognak, épen nem becsülhető csekélyre. Míg Erdélyország nyugoti felében, mely a tulajdonképi Magyarországgal határos, a román elem tulnyomó; addig keleten Moldova határain a magyar elem jut tulsúlyra a tömött székelységben. Ha Erdélyt fellegvárnak tekintjük, a székelység e fellegvár magyar őrsége. A székelység földrajzi helyzete, tömörsége szorgalma és iparossága, takarékosága, bátorsága és szenvedélyes hazaszeretete minden időben komoly akadályt fog górdítani Bukurest kávéházi politikusaik azon álma elé, hogy Erdély valaha a képzeleti Nagy-Romániába olvadjon! Nem is olyan nép ez a székelység, melynek elenyészésére kilátás lehetne. A székely, ellenkezőleg mint a jól táplált, s felettebb heves természetű alföldi magyar, nagyon szapora és népes családokat nevel. Nehány év óta a magyarok kiváló figyelemmel kísérik a székelyek kivándorlását, s a kivándorlók áramlatát Magyarország és Erdély nyugoti része felé iparkodnak irányozni; hanem a pénzbeli nehézségek felettébb nagyok. Azóta, hogy ez országot elhagytam, néhány biharmegyei földbirtokos tett kísérletet 800 székely kitelepi-

tésére. Ha tekintetbe vesszük, mekkora szüksége van Magyarországnak lakóskra, munkás kezekre: csak sajnálni lehet, hasonló intézkedések még nagyobb mérvben nem történnek.

„Egy száz ismerősöm a székelyek jelleméről beszélve, úgy nyilatkozott, hogy a székely magánál a magyarnál is dühösebb fickó. Midőn e vélemény alapossága felől egy kálvinista tanárt, ki mint honvéd tiszt 1848. székelyeket is vezényelt, megkérdeztem, így szólott: Mi a székelyeket különösen ingerlékeny természetűeknek találjuk; de a mennyivel könnyebben birhatók tette mint a magyarok, ép annyival könnyebben és hamarabb csüggednek el. Csak a legszigorubb fenytékekkel tudtuk meggátolni, hogy lővészletüket a levegőbe ne puffogassák, midőn a muszka beavatkozást meghallották.

Erdély hadászati fontosságáról ezeket írja. „Erdély földrajzi fekvése ez erdő, shavasos országot felettébb fontossá teszi hadászati szempontból. Elmondhatni, hogy a magyar nemzet jövőndi politikai léte e természetes fellegvár birtokától függ. Ha valaha Erdély idegen hatalom kezébe kerül — legyen az Oroszország vagy Románia, — Magyarország központi siksága, a magyar faj főtűzhelye is ez idegen hatalom önkényének lesz kitéve. Emellett a keleti határokon lakó székelység sűrű tömege is örökre elveszne testvéreire nézve; a székelyek pedig a magyar nemzet legmunkásabb, — takarékosabb és demokratikusabb részét képezik. A román fajnak függetlenné, nemzetté tömörülése úgy, hogy e függetlenségét meg is tudja őrizni — valószínűleg még messze van a jövőndi méhében. Másfelől szinte képtelenség demokratikus korunkban egy országot a lakók többségének akarata ellen kormányozni. A magyar államférfiak kötelessége tehát a két nemzetiség közt egy megnyugtató, kiegyenlítő és tartós modus vivendi föltalálása. Igaz ugyan, hogy a magyarok erő tekintetében jóval felülmúlják versengő feleiket — a románokat; mindamellett is egyik nemzetiség sem nélkülözheti egészen a másik segítségét, ha Oroszország roppant hatalmával szemben függetlenségüket megvédeni akarják. Erdély jelenben magyar Írland, a kibékítés és kibékülés több hasonló nehézségeivel és akadályával.“

nl.

mint a mely erre a leghivatottaabb, ha szives leendes meghallgatni.

Két hét igen rövid idő arra, hogy egy egészen új viszonyok között határozott véleményt kockáztassunk közérdekű ügyek felett. Annyit azonban előlegesen is írhatok s ezt lelki örömmel, hogy a nemzetiségek itt testvéries egyetértésében már meg van a biztos alap, a melybe az állami képezde épületét lerakhatjuk. Az igazgató tanács július 2-dikán tartandja itt első ülését, melynek kebelében képviselve van minden érdek. A póttanítást augusztus elein megkezdjük. Erről azonban bővebben foglak értesíteni annak idejében. — Tegnap László napja levén, számos kocsis robogott ki innen nagy Barcsára, üdvözölni Hunyadmegye közszeretettben álló főispánját mls. Barcsai László urat. Képviselve volt itt mindenik nemzetiség; a magyar, román és német társalgás olyan szépen megfértek egymással. Miért ne lehetne ez így más vidéken is?! — Csak becsüljük egy más nemzetiségét s hazánk vegyes ajku népei között kész leend az egyetértés! Isten veled: szerető barátod

Koós Ferencz.

A „Sz. H.” idei 51. számában — a tordai civiseknek a m. keleti vasut fővonala iránti érdekltsége a „Dürückölő” rovatba megemlítettén — a következő rövid nyilatkozatra hívja fel aőlírtat.

Sok részben egyetérttek a lap idézett rovatával, határozottan kifejezi abbéli meggyöződésemet, hogy visszatörölásról itt feltevés sem lehet. Hanem határozottan állítom, miként van törvéymulasztás, mennyiben a vállalkozók reaszorítva nem voltak a törvény meghatározta vonal építési tervezetének részletes kidolgozása és a kormányhoz beterjesztése.

Ellenben elfogadtatott egy a törvény által elhatározott vonaltól eltérő más vonalról készített részletes építési tervezet, a melynek törvényhozásilag leendő elfogadásával a keleti fővonal 1 mértföldnél többel hosszabbodna, és ezen felül szintén egy mértföldnél hosszabb szárnyvonal kiépítése, s mindkettőnek tetemes fentartási költségei terhelnék az államot.

Miután a fővonalnak a törvény határozta iránytól, ily módon elvezetése, a fővonalat egy mértfölddel hosszabbítaná, s egy mértföld szárnyvonal építését tenné szükségessé, mely az államra csak az elvállalt kamat biztosítással 93,440 frt terhet róna évenként, azon felül igen fontos politikai, nemzetgazdászati, stratégiai érdekeit sértené, polgári kötelességet vélek teljesíteni egy következő tartalmu határozati javaslatnak a nyilvános téren bemutatásával.

Határozati javaslat.

A m. keleti vasut kolozsvár-pata-bóó's-sz.-kocsárdi vonala kiépítése érdekében.

Tekintettel arra, hogy az 1868. XLV. t. cz. 8. §-sa és a vállalkozóknak kiadott engedély okmány d) pontja szerint a m. keleti vasut fővonala Kolozsvártól Pata-Bóó's-felé kiépítendő.

Tekintettel arra, hogy a vizválasztónak Bóó'snál átalagutalásával implicite a vasut fővonalának Torda felé vezetése is elhatároztatott.

Tekintettel továbbá arra, hogy az idézett törvény 7-ik §-a szerint a vállalkozók kötelesek voltak ez építési részletes tervezeteket a kormány által helybenhagyott általános vonalozás alapján elkészíteni, s jóváhagyás végett a kormánynak bemutatni, még pedig a vonalozási munkálatokat a 3. §. 2. pontja szerint az engedélyezési törvény hatályba léptétől számítva négy hét alatt, és a 3-ik pont értelmében a vonalrész kiépítését 4 hónap alatt megkezdeni, de ezt teljesíteni elmulasztották, és a törvény meghatározta vonalról részletes tervezeteket mai napig sem készítettek, azt a kormány elibe megvizsgálás, jóváhagyás aiá be nem terjesztették.

Ellenben egy egészen más vonalról készített részletes tervezetet, mely vonal által a m. keleti vasut fővonala, több mint egy mértfölddel hosszabbíttatnék.

Azon felül a beterjesztett tervezetből láthatólag a vonal kiépítés teljesen csuszó hegyek között csak 12-től 24 meterig való mély bevágások, a közbe eső völgyeknek 10-től 18 meter magos feltöltése és áthidalásával, igen sok görbületek rövid kanyarulatokkal lehetséges, — és

így kétséges a kiépíthetés, — a vonal fentarthatása pedig teljesen valószínűtlen.

Tekintettel továbbá arra, hogy ezen tervezett vonal kiépítésével egyszersmind Gyérestől Tordáig egy mértföldnél hosszabb szárnyvonalnak kiépítési szükségessége is előállított, — miután eszerint több, mint két mértföldel szaporodik a pálya hossza, — s minthogy mértföldenkint átlagosan 46,720 frt kamatbiztosítás van a vállalkozók részére kikötve — az államra a két mértföldről évenként 93,440 frt állandó teher neheztetik, s azon felül e két mértföld vonal fentartási költsége is.

Mondja ki a képviselőház a következő határozatot.

Határozat.

A közmunka és közlekedési miniszter oda utasította, hogy az 1868.-k XLV. t. cz. 8-ik §-a és az engedély okmány 5-ik §-a d) pontjában határozottan körülírt m. keleti vasut fővonaláról, az engedélyesekkel az építési részletes tervezeteket haladéktalanul elkészítse, s reakötelezze, hogy azokat megvizsgálás, illetőleg jóváhagyás végett a kormányhoz bterjesszék, — a beterjesztett tervezeteket pedig szigorú szakértő vizsgálat alá vesse, sőt a helyszínén is tartasson vizsgálatot a netán mutatkozó nehézségek felett, — és ha netalán oly változtatások szükségességét tapasztalná, melyek a törvénytől eltérőleg más irányban követelnék a vonal vezetését, az erre vonatkozó mind két vonalról tervezeteket tüzetes, és részletesen indokolt véleménye kíséretében a képviselőháznak előterjessze.

Különb a vállalkozókat szorítsa reá kötelezettségeik pontos teljesítésére, szükség esetében az engedély okmány 33-ik §. rendelveye szerint járjon el.

A magy. kormány figyelmébe ajánlva, a t. képviselőháznak bemutatja és a közvéleménynek előterjeszti

Egy nem képviselő honpolgár.

A közönség köréből.

Nyílt válasz Henter Géza képviselő urnak.

Pesten.

Henter Géza képviselő urtól a következő levelet vettem:

Törvényszéki ülnök tekintetes Tamás Károly urnak. erdély. Székely-Udvarhely, Pest 18/6 870. Barátom Károly! Atyámtól úgy értesültem, hogy azon Henter József nevére kiutalandó székelyföldi tízed kárpótlás tárgyában, a június 2-ára kitűzött tárgyalás birói vétség miatt el kellett, hogy napoltasson, valamint a Lakatos Károly hagyatékához tartozó hasonczimű kárpótlásról, a kiutalási tárgyalás birói hanyagság miatt, nem kezeltethetett. Soha nem volt természetem jó barátaim ellen föllépni, ha arra nem kényszerítettek, s ép ez okból fölkérlek barátom, ezen mind két ügyet, melyek személyemet oly égetően érdeklik e hó 30-áig annál inkább tárgyalni, hogy e nap leteltével kényszerülve volnék nem a legfinomabb tollal irt kérvényemet személyes szóbeli támogatással az igazságügyminiszterhez benyújtani, ne vedd ezt fenyegetésnek, mert mivel ember fenyegetni nem szokott, de bizom barátságodba, hogy nem leszek kényszerülve jó barátom ellen oly lépést tennie a mi a közel jövő szervezésnél roppant hátrányára volna. Én jeleni állásomban szolgálni, de ártani is tudok nagymérvben bárkinek. Kérésem újítva maradok őszinte barátod Henter Géza képviselő.

Barátom Géza! Ezen leveledre csak azt válaszolhatom, hogy nagy pártfogásodat nem kerestem és még nagyobb fenyegetésetem nem rettegtem. Sz.-Udvarhelyt, 1870 június 27.

Őszinte barátod

Tamás Károly, törvényszéki ülnök.

VEGYES.

* Felső-fehérmegyei kormánybiztos Mikó Mihály a honvédeknek részint F.-Fehérmegye Tisztikarától, részint egyes adakozóktól és községekől közelebbről két versen 253 frt 74 krt küldött be Kolozsvárra a honvéd-parancsnoksághoz. Jelesen: a keresdi járásból 21

frt 30 kr. Bodoláról Kosa Sándor urtól 1 frt bürkösi járásból 24 frt 8 kr. peselnoki járásból 11 frt 50 kr. hévizi járásból 15 frt 30 kr. réteni járásból 33 frt 43 kr. Közigazgatási tisztviselőktől 72 frt 70 kr. törvényszéki tagoktól 33 frt 78 kr. gr. Nemes János és nője 20 frt. Ezen kívül gr. Nemes János ivén 20 frt 65 kr. összesen 253 frt 74 kr.

* Kedvezmények a honvédség számára.

A közös hadügyminiszteriummal egyetértőleg határozatba ment, hogy a beteg honvédtisztek, kiknek fürdőhasználatra szükségük van, épen úgy, mint a rendes hadsereg tisztjei ingyen használhatják a fürdőket.

* Kerkápoly pénzügyminiszter, hir szerint, többféle újításokat akar behozni miniszteriumába. Először az eddigi huszonhárom osztályt tizenhétre akarja olvasztani, a pünzügyi ügyészséget pedig egészen felosztja. Ez esetben az állam ügyei is magán ügyvédek közt lennének kiosztva.

* Molnár Aladár, oktatásügyi miniszteri tanácsos ur, a napokban utazott át városunkon. Zilahról és Kolozsvárról jöve — hol felállítandó férfi és női tanítóképezdek iránt igen előnyös szerződéseket kötött az iskolai és városi előjáróságokkal — Sz.-Kereszturra, Udvarhelyre, Gy.-Szt.-Miklósrá, K.-Vásárhelyre és S.-Szt.-Györgyre ment, szintén felállítandó tanítóképezdek, realtanodák, kézműves iskolák sat. ügyében. Minél több sikert óhajtunk nemzetünk e legfőbb életkérdésének buzgó megoldáldásában. Eddigi ily szerű eljárása a legjobbat engedi remélnünk.

* Az Erdélyi kereskedelmi és hitelbank forgalmi kimutatása 1870. június hóra.

Bevétel:

Pénztármaradvány ápril 30-án	8967 frt 33 kr
Késedelmi kamatok	117 „ 50 „
Részvény belyegdíjak	59 „ 22 „
Váltóüzlet; visszafizetett váltók	56245 „ 23 „
„ vizleszámitolt	21000 „ — „
„ befolyt kamatok és illetek	1030 „ 86 „
Zálogkölesön üzletben; visszafizetett kölcsönök ért. papírok	
arany, ezüst és egyéb tárgyakra	10209 „ — „
„ befolyt kamatok	232 „ 81 „
Vásárlási és eladási számlán eladott ért. papír arany, ezüst és egyéb tárgyak	19162 „ 59 „
Takarékpénztári betétek	16677 „ 10 „
Különféle illetek, kamatok és jutalékok	2973 „ 62 „
Visszafizetett költségek	174 „ 91 „
Hitelbirtokosok folyó számláin	87216 „ 73 „
	224066 „ 90 „

Kiadás:

Irodai, utazási, posta és táviradai költségek és jutalékok	376 „ 50 „
Vásárlási és eladási számlán vásárolt értékpapír, arany és egyéb tárgyak	25368 „ 29 „
Váltó üzlet; leszámított váltók	38703 „ — „
„ kifizetett elfogadványok	6000 „ — „
Zalogkölesön üzlet; kölcsönök értékpapírokra arany ezüst stb.	9380 „ — „
Visszafizetett tak. pénztári betétek	7602 „ — „
Kamatok vizleszámitolt váltók betétek és foly. számlák után	778 „ 09 „
Tiszti fizetések	701 „ 66 „
Hitelbirtokosok folyó számláira	114744 „ 62 „
Pénztári készlet	20412 „ 74 „
	224066 „ 90 „

Maros-Vásárhely, 1870. jul. 1-én.

Az erdélyi kereskedelmi és hitelbank igazgatósága. Szász Róbert, Tauszik B. Hugó, titkár, könyvvezető.

* A marosvásárhelyi polgári dalárda folyó július hó 4-én tartotta meg alakuló gyűlését helyi polgár Lakatos János ur szállásán. Ideiglenes elnök Tolnai Lajos ur lelkes szavakkal nyitotta meg a gyűlést, megemlítvén a fontos hivatást, mely az alakulandó dalárdára vár; szavai hatalmasan megjeleneztettek. Ezután következett a tisztviselők megválasztása és pedig közfelkiáltás utján; elnök lett Tolnai Ferencz; alelnök Imreh Sándor; igazgató Tályai György; jegyző Lőcsey Sándor; pénztárnok Szabó János, 17 választmányi tag, és egy hírnök. — Ezek után felolvastattak az alapszabályok és megvitattattak, melyek rövid időn föl fognak terjesz-

tetni megerősítés végett. Ezzel a gyűlés a polgári kötelességnek egy maradandó szép emlékét vésve keblébe, szétosztott.

* **József főherczeg** Tolnai Gábor őrnagyot irodasegédévé nevezte ki.

* **Mint az „Alföld”** írja, a Piskitől Petrozsenyig már elkészült vasuton csütörtökön, azaz: június 30-dikán haladott el az első mozdony. Nagymérvű nehézségek gátolták a vonal kiépítését, melyek most már nagyobbreszt legyőzve, remélhető, hogy szeptemberben e vonal a forgalomnak át fog adatni. Az onnan nyerendő kőszén tehát valahára versenyre fog lépni a megdrágult tüzfával, és ki fogja ezt szorítani a gyárakból s oly üzletekből, hol tüzzel vagy gőzzel dolgoznak.

* **Hibaigazítás.** Mult számunk vezércikkében, a második hasáb, alulról kezdve 5-ik sora: „ma a jogtudomány teljes” — helyett, a jogtudomány helyett, célnek megfelelő tanítása — teendő. Ugyancsak azon cikk harmadik hasábjának felülől kezdve 9-dik sora e szavai helyett: „Az összes tanítási teren el van fogadva ma a szabad rendszer” — szak rendszer — stb. teendő.

Jegyzéke

a marosvásárhelyi m. kir. ítélő táblának 1870. július 4-ik és következő napjain tartandó nyilvános ülésein előadandó ügydaraboknak.

I. Tanács, polgári ügyben.

(Folyt. és vége.)

Előadó k. t. bíró Szolga Miklós által.

György Imre Sugár János e. 16 frt 84 kr i. özv. Székely Istvánné Barabás Károly e. 120 drb. ezüst huszas i. ü. Máté Farkas Szántó János és neje Asztalos Mária e. 70 frt s. j. a. i. ü. Pongrácz János Lapsántzi Antal e. 30 frt házber s járnéka i. Kofler Jakab Bartha Márton e. 64 frt s jár. Lázár Stefan gr. Lázár Jenő e. birt. háb. i. Tompos János és tsai Darvas Ferenc mint Elekes Elek kezesse e. 31 frt 81 kr haszonbér i. Zegreán Iliá, Ince Ferenc és Kornea Vaszi e. birt. háb. i. ü.

Előadó k. t. pótbiro Décsi Farkas által.

Weinberger Gyula gr. Teleki György e. 168 frt i. Pap Lika Knhn Antal Mihály e. kárt. i. b. Bornemisza Albert Mikok Mór lui Szimion e. birt. háb. i. Arkosi Nicolaj Májor Juon Jakab és részesei e. 169 frt 43 kr kártérítés i. Özevgy Theilné született Brozer Mariá Brozer János e. 121 frt 16 kr i. Brozer Maria özv. Theilné Brozer János e. 200 frt i. Gróf Bethlen Mihály, Gábor, Jó-

zsef, Kamilló, Emil és gr. Bethlen Leopoldinének özv. gr. Bethlen Ferencné és gr. Bethlen Hypolita e. telekkönyvi ü. Peszter János Spevák József e. kártérítés iránt Török Bálint Török Lőrincz e. szerződés telyesítése i.

II. Tanács polgári ügyben.

Előadó k. t. bíró Dózsa Dániel által.

Pál János és neje Tere Ignác e. szerződés telyesítése i. Szász György Imreh Sándor e. adósság. Dadai Elek Leményi János e. kártérítés. Veres Dénes Fenesán Vasília e. kárt. Györfi Titusznak Spudelka János e. munkadij megfizetése i. Kurmezán Zachariának Floru Mitru e. adósság. Sipos Pista Majorán Tódor e. adósság i.

Előadó k. t. bíró Pipos Péter által.

Márton István és trsainak Márton Juliánna ellen végrendelet érvényesítése i. Filip Iván és trsa Pavellea Gavrilla e. egy örökség kiadása i. Szász István Schwarcz Mendel e. 13 frt i. Hersch Farkas Vaszi Nicolae e. 124 frt i. Brengya Juon és társa Székely István és társa e. igénykeresete.

Előadó k. t. bíró Csergedi János által.

Raciu Nicolaenak Raciú Jakab és tsai e. 376 frt 61 kr i. Stoica Jakobnak Popeneu Nilae e. 176 frt kártérítés felett. Enyedi Mária Vajna Istvánné és társának özv. Enyedi Istvánné e. végrendelet megsemmisítése i. Cloria Juonutunak Manea Sofia Lui Danciu e. 100 frt i. Novaceanu Jósifnak Placinta Nicolae e. 32 frt i. Mortea Nicolae és tsai Mortea Juonnutiu és társa e. visszahelyezés i.

Előadó k. t. bíró Petri Ádám által.

Tsthapek Hippolit és Albertine gr. Kemény Sámuel örökösei e. 26,925 frt i. Ugyanannak ugyanaz e. 26,925 frt tőke hátrálék kamai i. Özv. Bakó Dánielné Putnoki Pál és társa e. fekvő birtokbai bevezetése i.

Előadó k. t. bíró Tribusz Antal által.

Kincstárnak Transylvania vashánya csődtömege e. bétáblázási illeték i. Mihály Iliának a magy. kir. keleti vasut-társaság e. birt. háb. és 300 frt kártérítés i. ügye Fernengel Györgynek Hages Krisztján e. birt. háb. i. ü. Andorján János és részeseinek Adorján Mózes társ. e. Végrendelet megsemmisítése i. ü. Szerdahely községnak Flecherin Juon e. 450 frt i. ü. Bodika Juonnak Bodika Toma árva e. egy szántó kiadása i. ü. Tatám Miklósnak Dumbrava János és társa e. egy darab föld birtokába visszahelyezés i. ügye.

Előadó k. t. p. bíró Ilyés Károly által.

Décsi Ferenc özv. Váradi Sándorné e. 120 véka mészért, Soltész Albert Jánosnak Halmágyi János e. 29 frt 27 kr i. Strohl Mózsonének Strohl Mózses hagyatéka e. igénykereset. Megyesi János és Józsefnek Mezei András e. 111 frt 24 kr i. Dózsa árvaának Rácz Istímia e. vételár felosztása i. Groszmann Emanuel Pap Sándor e. 25 frt i. Sütkösd András Kaus Ferenc e. birt. háb. ü. Farkas Ferenc Kiss Károly e. 93 frt kártérítés i.

III. Tanács, bünygyi ügyben.

Előadó k. t. bíró Vajda Simon által.

Boldisár János nehéz testisértés. Balla Ferenc emberölés. Depner sikkasztás. Ifj. Drégán Vaszi nehéz testisértés. Danku György nehéz testisértési b. ü.

Előadó k. t. bíró Stojka Antal által.

Gabenen Iván e. súlyos testisértés. Sztraja Vaszi-lia tolvajság. Rusz Juon emberölés. Betzán Gligor e. súlyos testisértés. Rupa Máté e. emberölés. Solyom Mihály tolvajságérti b. ü.

Előadó k. t. pótbiro Mégai Ferencz által.

Nyiresi Agrisan Juon hivatali hatalommali visszaélés. Káson Imperi Ráduly György rabló gyilkosság. szászsebesi Mihain Avramu Santeu és tsai súlyos testisértés. Nagyszebeni Schuster János súlyos testisértés. Simon Péter hivatali hatalommali visszaélés. Földra és Jád községek lakossai közt támadt véres összeütközés bünygyei.

IV. Tanács, úrbéri ügyben.

Előadó k. t. bíró Popovics Servián által.

Oltean Juon és társának Borbély Ferenc e. egy belső telek és urb. természetű i. Rusz György özv. Kendeffy Farkasné s illetőleg gr. Teleki György e. egy telek urb. természetű i.

Előadó k. t. bíró Grúz István által.

Makrai László Mikunyesz Gyorgye és társai e. a kurszoi praediumért. Suba Pável és tsainak b. Bornemisza Albert e. urb. természetű szántókért ugyanannak ugyan azokért. Albert Juonna b. Bálint Józsefné egy beltelek s egy pusztá telekért. Özv. Székely Lajosné Szöcs Gergely és fiai e. egy székelyörökség i.

Bécsi börzei árkelet.

(1870. július 4)

5% metalliques	60.20
5% nemzeti kölesön	69.—
860 államkölesön	96.50
Bankrészvény	722.—
Hitelrészvény	265.—
London	120.95
Ezüst	118.25
Arany	5.76
20 frankos	9.66
Földt. ment. kötvény erd.	78.—
" " " magyarh.	80.—
" " " horvát-slavon	83.—

Laptulajdonos és felelős szerkesztő:

Horváth Gáspár.

HIRDETME NYEK.

(58)

2—3

Alólirt tudatom a helybeli és vidéki t. cz. közönséggel, hogy legid. gróf Teleki Domokos ur czelnai pinczéjéből M.-Vásárhelyt csemege butélias **bor-raktárt** állítottam fel.

A raktári helyiség van a nagyszentkirály-utczában 3-ik sz. alatt Dicső Károly ur „**honvéd**”hez czimzett kereskedésében. M.-Vásárhelyt, 1870. június 28-án.

Gálfi Sándor,
joszág felügyelő.

(57)

2—3

FOGORVOS

Dr. Vidéki Ferencz Pestről,

London, Páris és Bécs legjelesebb fogorvosainak volt segédorvosa, ajánlja magát a tisztelt közönségnek

mindennemű fogorvosi műtételekre,

valamint

műfogak készítésére, a legujabb rendszerek szerint.

Tudatja továbbá, hogy czélja e nemes várost ezután évenként kétszer felkeresni.

Rendel naponta délelőtt 9—12-ig, délután 3—5-ig, k. tanácsos Dr. Z. Knöpfler-ház, földszint.

(41)

10—*

„VICTORIA” biztosító-társaság

Kolozsvártt

Van szerencsénk az erdélyi t. gazda közönségnek tudomására juttatni, hogy a folyó idényre

a jégkár elleni biztosítást

már megkezdettük.

Bizalommal hívjuk fel annál fogva t. feleinket biztosításaikat az idén is társaságunknál tenni meg, általában pedig a t. gazda közönséget a **VICTORIA-hoz csatlakozni** mely:

1. mint erdélyi társaság a *legolcsóbb díjakat szabja s* (nem tekintve a lehető káresetekre) biztosítóinknak

„tiz száztóli”

dij leengedést nyújt már a biztosítás megtételénél;

2. központja közelségénél fogva a károkat *nem csak késedelem nélkül felveheti de azonnal* (esetileg már a helyszínen) *fizetheti is;*

3. aratás, illetőleg szüret utáni lejárati váltókra *is biztosít;*

4. helységekre nézt az eddigig eltérő *kedvezőbb díjosztályozást* hozott be;

5. *egész községek tömeges jég biztosításainál* a tavalyi rendkívüli kedvezményeket az idén is megadja;

6. a kár felvételi költségeket egészen maga hordozza és végre

7. a jég biztosítással kapcsolatosan azon t. feleknek, kik eddig tűzben nem nálunk biztosítottak, mert ha jég biztosításaikkal együtt tűz biztosításaikat is feladják, ez utobbiak rendes díjából is

tiz százalékot

elenged.

Közelebbi felvilágosítással, szükséges nyomtatványokkal stb. a minden nagyobb helységeken felállított ügynökök készségesen szolgálnak.

A „VICTORIA” biztosító társaság vezérügynöksége Kolozsvártt,
(nagy-piacz gr. Kemény S. ház.)